

بررسی رابطه نقدشوندگی با احتیاط و تاثیر سهامدار اکثریت در شرکتها

مریم شیبهی پور^۱

محمد رضا عبدلی^۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۲/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۳۱

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه نقدشوندگی با احتیاط و تاثیر سهامدار اکثریت در شرکتها است. جامعه آماری تحقیق، تمامی شرکتهایی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده بین سالهای ۹۶ الی ۱۴۰۰ میباشد و در طی دوره انجام تحقیق نیز عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده اند. در این تحقیق، برای تعیین نمونه آماری از روش نمونه گیری به صورت هدفمند استفاده شده است. تحقیق حاضر، براساس هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات از نوع تحقیقات توصیفی بوده که براساس روش تحلیل ترکیبی داده ها به بررسی موضوع مورد مساله می پردازد. اطلاعات مربوط به مبانی نظری و تئوریک تحقیق نیز بصورت کتابخانه ای و با استفاده از کتب مقالات فارسی و لاتین گردآوری شده است. ابزارهای مورد استفاده جهت گردآوری اطلاعات نیز شامل مشاهده، آزمون های آماری، بانک های اطلاعاتی، نرم افزار Eviews و نرم افزار Excel می باشد.

واژگان کلیدی

نقد شومندگی، احتیاط، تاثیر سهامدار اکثریت

^۱ کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، شاهرود، ایران. Email: Mscom1362@gmail.com

^۲ استاد تمام، گروه حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، شاهرود، ایران. Email: mra830@yahoo.com

۱. مقدمه

بدون تردید موجودی نقد یکی از سیال‌ترین دارایی‌های مالی شرکت‌ها می‌باشد. این ویژگی موجودی نقد، اهمیت فوق‌العاده‌ای را به آن بخشیده است. توانایی اخذ تصمیمات مالی بهینه و به موقع به مقدار زیادی تحت تاثیر آن قرار دارد. در صورتی که شرکتی با کمبود نقد مواجه باشد، قادر نخواهد بود از فرصت‌های سرمایه‌گذاری خود استفاده کند و یا دیگر نیازهای مالی خود را تامین نماید، بنابراین این کمبود، تاثیر منفی روی ارزش شرکت خواهد داشت. هرچند وجود موجودی نقد در تراز مالی همه شرکت‌ها مهم بوده و ضروری است، اما میزان اهمیت وجود این دارایی می‌تواند برای شرکت‌های مختلف، تغییر کند. (مشکی میاوقی و رودپشتی، ۱۳۹۳).

وجود وجه نقد مازاد برای یک شرکت، می‌تواند نشان‌های مبهم برای بازار تلقی شود؛ زیرا هم می‌تواند دارای جنبه‌های مثبت و هم جنبه‌های منفی باشد. نگهداشت وجه نقد مازاد در شرکت‌ها می‌تواند از سوی بازار نشانه‌ای باشد مبنی بر اینکه اینگونه شرکت‌ها از ریسک کمتری برخوردار هستند زیرا توانایی بیشتری در مواجهه با مشکلات مالی احتمالی آتی دارند. از طرف دیگر، وجود وجه نقد مازاد در شرکت‌ها می‌تواند تاثیر منفی بر عملکرد شرکت‌ها بواسطه بروز مشکلات نمایندگی برای آن‌ها داشته باشد (جنسن، ۱۹۸۶). شرکت‌هایی که سطح بیشتری از وجه نقد را نگهداری می‌نمایند، عملکرد بهتری نیز از خود نشان می‌دهند. آنان بر این باورند که سطح بهینه وجه نقد برای شرکت‌ها وجود ندارد و عملکرد شرکت‌ها با افزایش در سطح نگهداشت وجه نقد، افزایش می‌یابد (میکلسون و پارچ، ۲۰۰۳). شیوه‌های حسابداری محافظه-کاری به دلیل کاهش پتانسیل مشکلات نمایندگی، تاثیر مثبتی بر ارزش وجه نقد شرکت داشته است. به صورت منطقی می‌توان نتیجه گرفت که اثرات مثبت روش‌های حسابداری محافظه کارانه بر ارزش وجه نقد برای شرکت‌هایی که از مشکلات نمایندگی رنج می‌برند، حائز اهمیت فراوان است، مشکلات نمایندگی در این شرکت‌ها مربوط به جریان وجوه نقد آزاد و رشد کم است (جنسن، ۱۹۸۶).

گزارشگری مالی محافظه کارانه از یک جایگاه قدیمی در اصول و شیوه‌های حسابداری برخوردار است. تحقیقات اخیر نشان می‌دهند که در طی زمان، گزارش‌های مالی محافظه کارتر شده است؛ و این امر در حالی است که فروپاشی شرکت‌های بزرگ در طی سال‌های اخیر، کاربرد مفهوم محافظه کاری را به چالش کشیده است. از سوی دیگر، عدم پذیرش محافظه-کاری به عنوان یک مشخصه کیفی مطلوب از گزارشگری مالی در چاقوب مفهومی، جایگاه آن را متزلزل ساخته است؛ لذا پرداختن به پژوهش‌هایی که در راستای تعیین جایگاه واقعی محافظه کاری صورت می‌پذیرد از اهمیت بسزایی برخوردار است (آرتیاک و کلارسون، ۲۰۱۰). شرکت‌هایی که روش حسابداری محافظه کاری را اتخاذ می‌کنند، با احتمال کم سرمایه‌گذاری بیش از اندازه انجام می‌دهند؛ زیرا به دلیل تشخیص به موقع زیان، مقدار وجوه نقد موجود برای مدیریت محدود است و همچنین کارایی بیشتری در مقدار وجوه نقد حاصل می‌گردد. از آنجا که محافظه کاری مستلزم شناخت به موقع زیان‌ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها است، می‌تواند منجر به عدم سرمایه‌گذاری در پروژه‌های کم ارزش شود. به دلیل اینکه عموماً دستکاری مانده وجه نقد نسبت به دارایی‌های با مانده تعهدی سخت‌تر هستند، مانده وجه نقد نسبت به سایر دارایی‌ها، می‌تواند ارزشمندتر باشد (فاولکندر و وانگ، ۲۰۰۶). با توجه به مطالب گفته شده در این پژوهش سعی شده است، بر اساس شواهد تجربی به این سؤال پاسخ داده شود که آیا بین رابطه نقدشوندگی با احتیاط و تاثیر سهامدار اکثریت در شرکتها رابطه وجود دارد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

طی سال‌های متمادی ترازنامه سود و زیان به همراه یادداشت‌های و جداول مکمل صورت‌های مالی را تشکیل می‌داد. شناخت این واقعیت که با تهیه و ارائه صورت‌های مالی فوق دلایل کلیه موارد تغییر در وضعیت مالی افشاء نمی‌گردد، نهادهای حرفه‌ای حسابداری را در کشورهای مختلف به فکر چاره جوئی انداخت. نخستین بار در سال ۱۹۰۵ در آمریکا پروفسر (ویلیام مورس کل) در کتاب خود (صورت از کجا آمده و به کجا رفته) را بیان نمود و مزایا و فواید آن را مورد بحث قرار داد. بعدها این صورت تکامل پیدا کرد و به صورت وجوه تغییر نام پیدا کرد. انجمن تحقیق (۱۹۶۱)، شماره ۲ خود را تحت عنوان (صورت تجزیه و تحلیل گردش وجوه) انتشار داد. در سال ۱۹۶۳ (هیئت اصول حسابداری) بیانیه شماره ۳ خود را تحت عنوان صورت منابع و مصارف انتشار داد. در سال ۱۹۷۱ بیانیه‌ای شماره ۱۹ را تحت عنوان گردش وجوه را در گزارش‌های مالی سالیانه الزامی کرده و استفاده از نام (صورت تغییرات در وضعیت مالی) را به جای صورت منابع و مصارف وجوه، توصیه نمود و پس از انتشار بیانیه شماره ۱۹ کمیته بررسی اصول حسابداری چندین سال واحدهای تجاری اقدام به تهیه صورت تغییرات در وضعیت مالی نمودند. این صورت بیانگر منابع مالی (سرمایه در گردش وجه نقد) تامین شده و مصرف شده در طی یک دوره مالی بود. در سال ۱۹۸۷ (کمیته تدوین استانداردهای حسابداری مالی) بیانیه شماره ۹۵ خود را تحت عنوان (صورت گردش وجه نقد) ۹ انتشار داد و شرکت‌های را ملزم کرد که در پایان هر دوره مالی به همراه ترازنامه صورت سود و زیان، صورت گردش وجه نقد را نیز ارائه نماید (ویکی‌پدیا، ۱۳۹۶).

ماهیت ارزش نقدی

وجه نقد^۱، عبارت است از موجودی نقد و سپرده‌های دیداری نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی اعم از ریالی و ارزی (شامل سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت بدون سررسید) به کسر اضافه برداشت‌هایی که بدون اطلاع قبلی مورد مطالبه قرار می‌گیرد (کردی، ۱۳۹۰). وجه نقد شامل پول نقد و معادل آن (شبه پول) می‌باشد (رستمی و همکاران، ۱۳۸۹).

معادل وجه نقد: سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت با قابلیت تبدیل بسیار زیاد به وجوه نقد که احتمال خطر کاهش در ارزش آن نا چیز بوده و به آسانی و بدون اطلاع قبل قابل تبدیل به مبلغ معینی وجه نقد باشد در مقابل جریان‌های ورودی جریان‌های خروجی قرار دارد که شامل عواملی همچون افزایش در دارایی‌ها (به غیر از وجه نقد) کاهش در بدهی‌ها و کاهش در حقوق صاحبان سهام می‌باشد (رستمی و همکاران، ۱۳۸۹).

جریان وجه نقد^۲: عبارت است از افزایش یا کاهش در مبلغ وجه نقد ناشی از معاملات با اشخاص حقیقی یا حقوقی مستقل از شخصیت حقوقی واحد تجاری و ناشی از سایر رویدادها (ملکیان و همکاران، ۱۳۸۵).

در بند دوازدهم از استاندارد حسابداری وجه نقد تنها به موجودی نقد و سپرده‌های دیداری نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی اعم از ریالی و ارزی (شامل سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت بدون سررسید) اطلاق می‌گردد. در مواردی که اضافه برداشت در حساب جاری مجاز باشد (مثلاً اضافه برداشت در حساب‌های بانکی خارج از کشور توسط واحد تجاری)، مانده اضافه برداشت‌هایی که بدون اطلاع قبلی مورد مطالبه قرار گیرد باید از مبلغ مذکور کسر گردد. ویژگی دیداری بودن در مورد ارقام تشکیل‌دهنده وجه نقد بدین معنی است که این ارقام بدون اطلاع قبلی قابل برداشت یا مطالبه باشد. سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت وجه نقد تلقی نمی‌شود، زیرا هدف از نگهداری آنها تحصیل سود است. هرگاه برای

¹ Cash

² Cash flow

تسویه اضافه برداشت‌های بانکی مهلتی تعیین شده باشد در صورتی می‌توان آنها را در محاسبه وجه نقد منظور کرد که مهلت مزبور از یک روز کاری تجاوز نکند؛ که در بند سیزده این استاندارد (استاندارد حسابداری) نکات تکمیلی زیر ارائه می‌گردد: (کردی، ۱۳۹۰).

تعریف مذکور در بند ۱۲ دربرگیرنده اقلامی از سرمایه‌گذاری‌ها و استقراض کوتاه‌مدت که معمولاً در صورت جریان وجوه نقد سایر کشورها تحت عنوان معادل وجه نقد از آنها یاد می‌شود، نیست. معادل وجه نقد بنا بر تعریف رایج عبارت از سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت سریع‌التبدیل به وجه نقد است که احتمال خطر کاهش در ارزش آن ناچیز بوده و به آسانی و بدون اطلاع قبلی قابل تبدیل به مبلغ معینی وجه نقد باشد و موعد آن در زمان تحصیل تا سررسید حداکثر سه ماه باشد به کسر وام‌ها و قرض‌الحسنه‌های دریافتی از بانک‌ها و سایر اشخاص که ظرف سه ماه از تاریخ تحصیل قابل بازپرداخت است (کردی، ۱۳۹۰). عدم شمول معادل وجه نقد در تعریف وجه نقد در این استاندارد به دلایل زیر صورت گرفته است:

الف. تشخیص اقلام معادل وجه نقد از سایر سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت واحد تجاری یا استقراض‌های کوتاه‌مدت براساس یک مرزبندی اختیاری صورت گرفته است. این نحوه عمل موجب می‌شود اولاً نقش صورت جریان وجوه نقد در کمک به استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی جهت ارزیابی نقدینگی و انعطاف‌پذیری مالی تضعیف گردد و ثانیاً تصویری مصنوعی از نحوه عمل واقعی مدیریت مالی واحدهای تجاری که اغلب به چنین تفکیکی بین اقلام معادل وجه نقد و سایر فعالیت‌های سرمایه‌گذاری یا تأمین مالی اعتقاد ندارند، ارائه شود (کردی، ۱۳۹۰).

ب. تعریف وجه نقد بدون شمول اقلام معادل وجه نقد تطابق بیشتری با تفکر حاکم بر مدیریت فعالیت‌های اقتصادی و فرهنگ رایج تجاری کشور دارد (کردی، ۱۳۹۰).

ج. انعکاس جریان‌های نقدی مرتبط با اقلام معادل وجه نقد تحت عنوان جریان‌های نقدی ناشی از سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت یا جریان‌های نقدی ناشی از فعالیت‌های تأمین مالی در صورت جریان وجوه نقد، هماهنگی بیشتری بین این صورت و طبقه‌بندی اقلام مربوط در ترازنامه فراهم می‌آورد (کردی، ۱۳۹۰).

د. عدم شمول اقلام معادل وجه نقد در تعریف وجه نقد، قابلیت مقایسه جریان‌های نقدی واحدهای تجاری مختلف را افزایش می‌دهد (کردی، ۱۳۹۰).

حسینی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان "مطالعه تجربی رابطه بین حساسیت جریان نقد سرمایه‌گذاری و محافظه‌کاری حسابداری" سعی بر این داشت که نشان دهد چگونه گزارشگری محافظه‌کارانه بر تصمیم‌های مالی شرکت‌ها، به خصوص حساسیت جریان نقد سرمایه‌گذاری آنها اثر می‌گذارد. بر این اساس، او به بررسی رابطه بین حساسیت جریان نقد سرمایه‌گذاری و محافظه‌کاری حسابداری و همچنین کنش رفتاری برخی متغیرهای کنترلی در بیان این رابطه پرداخت. نتایج تحقیق او نشان می‌دهد که بین شاخص حساسیت جریان نقد سرمایه‌گذاری و شاخص محافظه‌کاری حسابداری، رابطه منفی معناداری وجود دارد که این یافته با دیدگاه قراردادهای کارآ همخوانی دارد. به گونه‌ای که شرکت‌های با درجه بالاتر گزارشگری محافظه‌کارانه، حساسیت جریان نقد سرمایه‌گذاری کمتری خواهند داشت.

رحیمیان و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی عوامل مؤثر بر نگهداشت وجه نقد و ارتباط وجه نقد مازاد و ارزش سهام شرکت‌ها پرداختند که نتایج تحقیق ایشان نشان داد، نگهداشت وجه نقد مازاد به صورت مداوم و مقطعی تأثیری بر ارزش حقوق صاحبان سهام ندارد.

ملکیان و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان "محافظه کاری حسابداری و ارزش وجه نقد اضافی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" ابتدا با بررسی ارتباط بین تغییرات وجه نقد و بازده سهام شرکت، سعی در بیان این مفهوم گردید که ارزش یک ریال موجود در وجوه نقد شرکت، از یک ریال اسمی کمتر می باشد. در ادامه و به منظور تعیین اثر محافظه کاری بر موضوع فوق، با وارد کردن شاخص محافظه کاری در مدل اصلی پژوهش، مشخص شد که محافظه کاری می تواند با کاهش هزینه های نمایندگی، موجب افزایش ارزش وجوه نقد اضافی شرکت ها شود.

ساعدی و دستگیر^۳ (۲۰۱۸) در مقاله ای تحت عنوان تاثیر ضعف کنترل های داخلی و شکاف سهامداران کنترلی بر کارآیی سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس را بررسی می کنند و به این نتیجه رسیدند که بین ضعف کنترل های داخلی و کارآیی سرمایه گذاری رابطه معناداری وجود دارد؛ به این مفهوم که در صورت وجود ضعف کنترل های داخلی و یا افزایش تعداد آن، ناکارآیی سرمایه گذاری افزایش می یابد.

اسجانتن و همکاران^۴ (۲۰۱۵) در مقاله ای تحت عنوان حاکمیت شرکتی و ارزش مازاد بر دارایی های نقدی شرکت های بزرگ اروپایی رابطه بین کیفیت حاکمیت شرکتی و ارزش مازاد بر پول نقد را بررسی می کنند و به این نتیجه رسیدند که هزینه پول نقد مازاد توسط شرکت هایی که با حاکمیت شرکتی ضعیفی اداره می شوند تاثیر منفی بر عملکرد آنها دارد.

کانگ و همکاران^۵ (۲۰۱۴) به بررسی رابطه بین معاملات با اشخاص وابسته و شکاف بین حق کنترل و حق مالکیت سهامداران عمده در ۱۸۱ شرکت کشور کره پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که رابطه ای مثبت بین معاملات با اشخاص وابسته و شکاف بین حق کنترل و حق مالکیت سهامداران عمده وجود دارد.

چنگ و هالی (۲۰۱۳) اجزای جریان وجوه نقد را با استفاده از یک مدل پیش بینی جریان وجوه نقد بررسی کردند و نتایج تحقیقاتشان نشان داد که جریان های نقدی اصلی و غیر اصلی همیشه در پیش بینی جریان های نقدی نقش دارند و توانایی مدل پیش بینی را افزایش می دهند.

۳. فرضیه های پژوهش

۱) در غیاب سهامداران اکثریت، نقدشوندگی با افزایش میزان احتیاط حسابداری افزایش می یابد.
 ۲) اثرات مداخله سهامداران اکثریت تاثیر مثبت روش های حسابداری محافظه کارانه ارزش دارایی نقد را کاهش می دهد.

۳) سهامداران اکثریت، رابطه مثبت بین نقدشوندگی و احتیاط حسابداری را تا حدودی افزایش می دهند.

۴. روش پژوهش

تحقیق حاضر، براساس هدف کاربردی و از لحاظ گردآوری اطلاعات از نوع تحقیقات توصیفی بوده که براساس روش تحلیل ترکیبی داده ها به بررسی موضوع مورد مساله می پردازد.

۵. جامعه و نمونه آماری و دوره زمانی پژوهش

جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. قلمرو زمانی پژوهش نیز یک دوره زمانی ۶ ساله از سال ۱۳۹۶ الی ۱۴۰۰ می باشد.

³ Saedi & Dastgir

⁴ Schauten et al

⁵ Kang et al

جامعه آماری تحقیق، تمامی شرکتهایی است کدر سازمان بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده و در طی دوره انجام تحقیق نیز عضویت خود را در بورس اوراق بهادار حفظ کرده‌اند. در این تحقیق، برای تعیین نمونه آماری از روش نمونه‌گیری به صورت هدفمند استفاده می‌شود؛ بدین صورت که از بین کلیه شرکتهای موجود، شرکتهایی که دارای شرایط زیر باشند، برای انجام آزمون انتخاب می‌شوند:

- (۱) شرکتهای باید در طول سال مالی تداوم فعالیت داشته باشند.
- (۲) شرکتهای جزء صنایع واسطه‌گری، سرمایه‌گذاری، لیزینگ و شرکتهای بیمه نباشند.
- (۳) به منظور قابلیت مقایسه داشتن اطلاعات، دوره مالی شرکتهای، منتهی به پایان اسفند ماه باشد.
- (۴) شرکتهای باید تغییر سال مالی نداشته باشند.
- (۵) اطلاعات مورد نیاز تحقیق از شرکتهای در دسترس باشد.

جدول شماره یک

۵۶۱	تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ در بورس حضور دارند
(۱۱۰)	به منظور امکان مقایسه اطلاعات، سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند ماه باشد.
(۱۱۵)	طی بازه ی زمانی پژوهش، سال مالی خود را تغییر نداده باشد.
(۶۵)	معاملات سهام شرکت طی دوره ی پژوهش، بیش از سه ماه در بورس اوراق بهادار تهران متوقف نشده باشد
(۵۱)	داده هایی که برای اجرای پژوهش لازم است، موجود و در دسترس باشد.
(۲۰)	جز شرکتهای واسطه‌گری مالی (بانک‌ها، سرمایه‌گذاری و لیزینگ) نباشد.
۲۰۰	دسترسی به اطلاعات و در نهایت تعداد شرکتهای جامعه آماری

۶. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

داده‌های مورد نیاز پژوهش جهت آزمون فرضیه‌ها، از طریق مراجعه به صورت‌های مالی حسابرسی شده شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و نیز نرم افزار شرکت تدبیرپرداز گردآوری شده است. ابزارهای مورد استفاده جهت گردآوری اطلاعات نیز شامل مشاهده، آزمون‌های آماری، بانک‌های اطلاعاتی، نرم افزار Eviews و نرم افزار Excel می‌باشد.

اطلاعات مربوط به مبانی نظری و تئوریک تحقیق نیز بصورت کتابخانه‌ای و با استفاده از کتب مقالات فارسی و لاتین گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها، فرایندی چند مرحله‌ای است که طی آن داده‌هایی که به طرق مختلف جمع‌آوری شده‌اند خلاصه، دسته‌بندی و در نهایت پردازش می‌شوند تا زمینه برقراری روابط بین داده‌ها و انجام تحلیل‌های علمی به منظور آزمون فرضیه‌ها فراهم شود. در این فرآیند، داده‌ها هم از لحاظ مفهومی و هم از لحاظ تجربی پالایش می‌شوند و تکنیک‌های گوناگون آماری نقش بسزایی در تعمیم یافته‌ها به عهده دارند. فرآیندهای تجزیه و تحلیل با توجه به نوع تحقیق، ماهیت فرضیه‌ها، نوع نظریه‌سازی، ابزار به کار رفته برای جمع‌آوری اطلاعات و... متفاوت هستند.

۷. مدل و متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

متغیر مستقل، متغیر محرک یا درون داد است که به وسیله پژوهشگر اندازه گیری، دستکاری یا انتخاب می شود تا تاثیر یا ارتباط آن با متغیر دیگر معین شود (دلاور، ۱۳۸۳).

متغیر مستقل در تحقیق حاضر، نقدشوندگی می باشد.

متغیر وابسته

متغیر وابسته، متغیری است که هدف محقق، تشریح یا پیش بینی تغییر پذیری در آن است. به عبارت دیگر یک متغیر اصلی است که در غالب یک مسئله برای تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد. با تجزیه تحلیل متغیر وابسته، با شناسایی عوامل موثر بر آن، می توان پاسخ ها یا راه حل هایی را برای مسئله شناخت (خاکی، ۱۳۸۲).

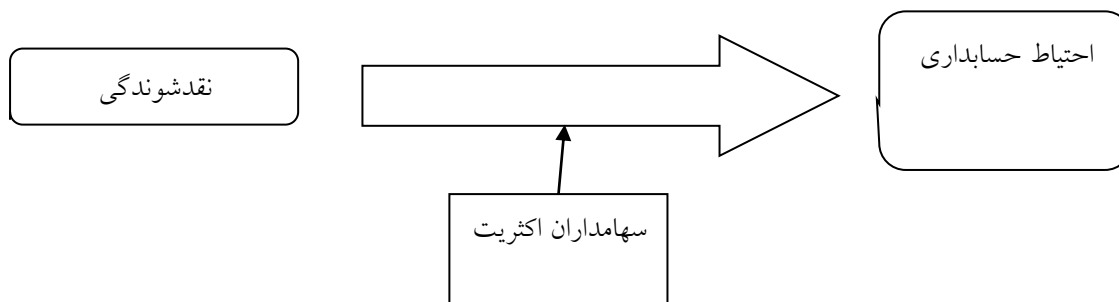
متغیر وابسته در تحقیق حاضر، احتیاط حسابداری می باشد.

متغیر کنترل

متغیر کنترلی با توجه به مدل فالکنر و وانگ^۶ (۲۰۰۶) و با مرور ادبیات تحقیق که با شرایط ایران سازگار باشد تعیین گردید. متغیر کنترلی در تحقیق حاضر، نقش سهامداران کنترلی می باشد.

مدل مفهومی تحقیق

مدل تحقیق با توجه به مدل فالکنر و وانگ^۶ (۲۰۰۶) به صورت زیر ارائه می شود:

نمودار. مدل مفهومی پژوهش

مدل نشان داده شده در معادله (۱) بر اساس پژوهش انجام شده توسط فالکنر و وانگ^۶ (۲۰۰۶) است. برای بررسی فرضیه H_1 ، این معادله بدون جمله اثر متقابل $\beta_{14} \Delta C_{i,t} \times AC_{i,t} \times CS_{i,t}$ تخمین زده می شود. مثبت و معنی دار بودن ضریب β_{13} نشان دهنده پشتیبانی داده ها از فرضیه H_1 است (لوئیس و همکاران، ۲۰۱۲). برای بررسی فرضیه H_2 ، این معادله (۱)، با استفاده از جمله اثر متقابل $\beta_{14} \Delta C_{i,t} \times AC_{i,t} \times CS_{i,t}$ تخمین زده می شود. فرضیه H_3 زمانی توسط داده ها پشتیبانی می شود که β_{14} ، به طور معنی داری منفی باشد. فرضیه H_2 زمانی توسط داده ها پشتیبانی می شود که β_{14} ، به طور معنی داری مثبت باشد. معادله (۱) به صورت زیر بیان می شود:

(۱)

$$\begin{aligned} r_{i,t} - M_{i,t} = & \beta_0 + \beta_1 \Delta C_{i,t} + \beta_2 AC_{i,t} + \beta_3 \Delta E_{i,t} + \beta_4 \Delta NCA_{i,t} + \beta_5 \Delta RD_{i,t} + \beta_6 \Delta I_{i,t} \\ & + \beta_7 \Delta D_{i,t} + \beta_8 NF_{i,t} + \beta_9 C_{i,t-1} + \beta_{11} LEV_{i,t} + \beta_{11} \Delta C_{i,t} \times C_{i,t-1} \\ & + \beta_{12} \Delta C_{i,t} \times LEV_{i,t} + \beta_{13} \Delta C_{i,t} \times AC_{i,t} + \beta_{14} \Delta C_{i,t} \times AC_{i,t} \times CS_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \end{aligned}$$

⁶. Faulkender and Wang

⁷. Faulkender and Wang

که در این رابطه $\varepsilon_{i,t}$ ، جمله خطای شرکت i در سال t ؛ ΔC ، تغییر در وجه نقد نگهداری شده از زمان $t-1$ تا زمان t است. نماد Δ ، نشان‌دهنده تغییرات در یک متغیر است. تعاریف متغیرها بر اساس پژوهش انجام شده توسط فالکنر و وانگ، (۲۰۰۶) بوده است. برای حذف اثر مقیاس شرکت، تمامی متغیرها بر ارزش بازاری سهام در ابتدای سال تقسیم می‌شوند. بر اساس مطالعه صورت گرفته توسط خان و وواتر (۲۰۰۹)، محافظه‌کاری حسابداری (AC)، به صورت زیر محاسبه می‌شود:

گام ۱: استفاده از مدل باسو^۸ (۱۹۹۷):

$$EARN_{i,t} = a_1 + a_2 NEG_{DUM_{i,t}} + a_3 RET_{i,t} + a_4 NEG\_DUM_{i,t} \times RET_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (2)$$

در این رابطه EARN سود حسابداری تقسیم بر ارزش بازاری سهام در شروع هر سال را نشان می‌دهد؛ RET، بازده سهام شرکت است؛ و NEG_DUM یک متغیر مجازی است که اگر بازده سهام (RET) منفی باشد، مقدار یک و اگر بازده سهام مثبت باشد، مقدار صفر را می‌گیرد. ضریب a_4 ، برای نشان‌دادن حساسیت سود نسبت به اخبار بد، به مدل اضافه می‌شود.

مرحله ۲: از آنجا که مدل باسو قادر است فقط حساسیت متوسط درآمد را نسبت به اخبار خوب (بد) بدست آورد، این مدل را بازبینی نموده تا بتوان حساسیت را در بین شرکت‌ها و سال‌ها به دست آورد، لذا همانطور که در معادلات (۳) و

$$a_{3,t} = \delta_{1,t} + \delta_{2,t} SIZE_{i,t} + \delta_{3,t} MB_{i,t} + \delta_{4,t} LEV_{i,t} \quad (3)$$

(۴) نشان داده شده است، داریم:

$$a_{4,t} = \gamma_{1,t} + \gamma_{2,t} SIZE_{i,t} + \gamma_{3,t} MB_{i,t} + \gamma_{4,t} LEV_{i,t} \quad (4)$$

(۴)

که در این معادلات MB، ارزش بازاری به ارزش دفتری هر سهم؛ SIZE ارزش بازار و LEV نسبت بدهی را نشان می‌دهد.

$$EARN_{i,t} = a_1 + a_2 NEG_{DUM_{i,t}} + (\delta_{1,t} + \delta_{2,t} SIZE_{i,t} + \delta_{3,t} MB_{i,t} + \delta_{4,t} LEV_{i,t}) \times NEG\_DUM_{i,t} \times RET_{i,t} + (\gamma_{1,t} + \gamma_{2,t} SIZE_{i,t} + \gamma_{3,t} MB_{i,t} + \gamma_{4,t} LEV_{i,t}) \times NEG\_DUM_{i,t} \times RET_{i,t} + \alpha_{1,t} SIZE_{i,t} + \alpha_{2,t} MB_{i,t} + \alpha_{3,t} LEV_{i,t} \varepsilon_{i,t} + \alpha_{4,t} SIZE_{i,t} \times NEG_{DUM_{i,t}} + \alpha_{5,t} MB_{i,t} \times NEG_{DUM_{i,t}} + \alpha_{6,t} LEV_{i,t} \times NEG_{DUM_{i,t}} + \theta_{i,t} \quad (5)$$

با جایگذاری معادلات (۳) و (۴) در معادله (۲)، معادله (۵) به دست می‌آید. ضرایب تخمین زده شده $\delta_{1,t} \sim \delta_{4,t}$ و $\gamma_{1,t} \sim \gamma_{4,t}$ مجدداً در معادله (۳) و (۴) مورد استفاده قرار می‌گیرند تا ضریب $a_{3,t}$ (مقیاس G) برای بنگاه i در سال t (درجه حساسیت سود نسبت به اخبار خوب) و ضریب $a_{4,t}$ (مقیاس C) برای بنگاه i و در سال t (درجه حساسیت سود نسبت به اخبار بد) تعیین گردد.

با در نظر گرفتن همبستگی سال‌های مختلف در شرکت‌های معین و یا همبستگی چندین شرکت در سال‌های معین، از تحلیل رگرسیون، برای تحلیل اثر سهامداران کنترل بر ارزش وجه نقدی استفاده خواهد شد (گوا، اورمازابیل، تیلور و پترسن^۹، ۲۰۰۹).

۸. تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه اول:

در غیاب سهامداران اکثریت، نقدشوندگی با افزایش میزان احتیاط حسابداری افزایش می‌یابد.

⁸. Basu

⁹. Gow, Ormazabal, & Taylor

اگر فرضیه فرعی الف را به صورت آماری بیان کنیم، به حالت زیر در خواهد آمد:

$$\begin{cases} H_0: B=0 & \text{همبستگی معنا داری بین نقدشوندگی و احتیاط حسابداری، وجود ندارد.} \\ H_1: B \neq 0 & \text{همبستگی معنا داری بین نقدشوندگی و احتیاط حسابداری، وجود دارد.} \end{cases}$$

و با نگاره های آماری ذیل نمایش داده می شود:

$$\begin{cases} H_0: \rho = 0 \\ H_1: \rho \neq 0 \end{cases}$$

جدول دوم ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعدیل شده و آزمون دوربین-واتسون بین دو متغیر ارزش

نقدی و محافظه کاری حسابداری

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین-واتسون
۱	۰/۲۰۴	۰/۰۴۲	۰/۰۴۱	۰/۲۲۱	۱/۹۰۹

طبق جدول شماره دو ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر نقدشوندگی و احتیاط حسابداری ۰/۲۰۴ است. این عدد در سطح خطای ۵٪ رابطه معنی داری را بین دو متغیر ارزش نقدی و محافظه کاری حسابداری نشان می دهد. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده محاسبه شده نیز عدد ۰/۰۴۱ را نشان می دهد که عدد خوبی نمی باشد و برازش مناسبی از تغییرات متغیر احتیاط حسابداری توسط متغیر نقدشوندگی ارائه نمی کند. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد. آماره دوربین-واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می شود که اگر مقدار آماره دوربین-واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین-واتسون طبق جدول ۳-۴، ۱/۹۰۹ می باشد و این عدد نشان می دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد.

جدول شماره سه تحلیل واریانس رگرسیون

ANOVA^b

مدل	Sum of Squares	درجه آزادی	Mean Square	F آماره	سطح معنی داری
رگرسیون	۵۰/۱۰۳	۱	۵۰/۱۰۳	۳۳/۵۹۸	۰/۰۰۰
Residual	۱۱۴۸/۲۵۲	۱۹۹	۱/۴۹۱		
جمع	۱۱۹۸/۳۵۴	۲۰۰			

جدول شماره سه نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ارزش نقدی به عنوان متغیر مستقل و محافظه کاری حسابداری به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

با توجه به این که sig کمتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می گردد. حال دنبال پیدا کردن این رابطه می رویم:

جدول سه ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	T آماره	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰	۳۷/۰۹۰		۰/۰۴۴	۱/۶۳۰	(Constant)
۰/۰۰۰	-۵/۷۹۶	-۰/۲۰۴	۰/۱۸۸	-۱/۰۸۷	ارزش نقدی

در خروجی جدول شماره (۴-۵) و در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معامله رگرسیون ارائه شده است و این معادله به صورت زیر می باشد:

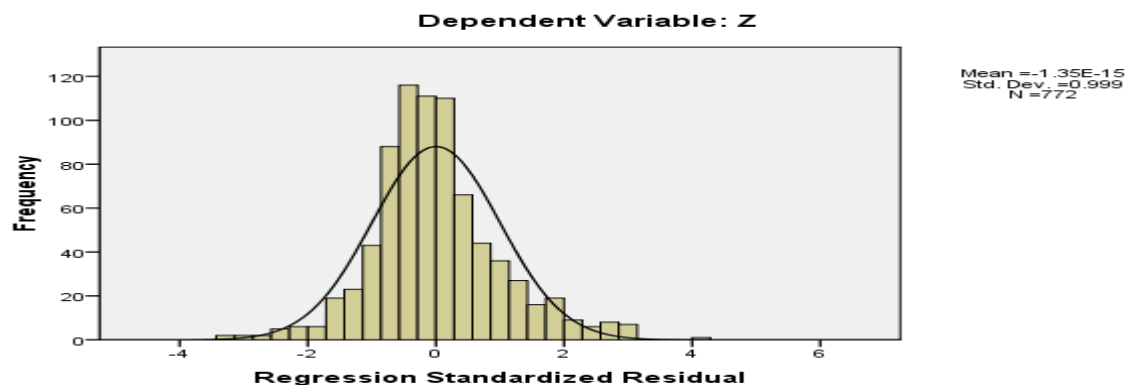
$$y = 1/630 - 1/087\beta + e$$

طبق خروجی جدول شماره سه بقیه ستون های این نگاره شامل معیار ضرایب ستون B، آماره t و sig است که جهت آزمون فرض تساوی هر یک از ضرایب ستون B با عدد صفر به کار می رود. حال اگر α و β به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو مقدار می توان به صورت زیر نوشت:

$$\begin{cases} H_0 : \beta = 0 \\ H_1 : \beta \neq 0 \end{cases} \quad \begin{cases} H_0 : \alpha = 0 \\ H_1 : \alpha \neq 0 \end{cases}$$

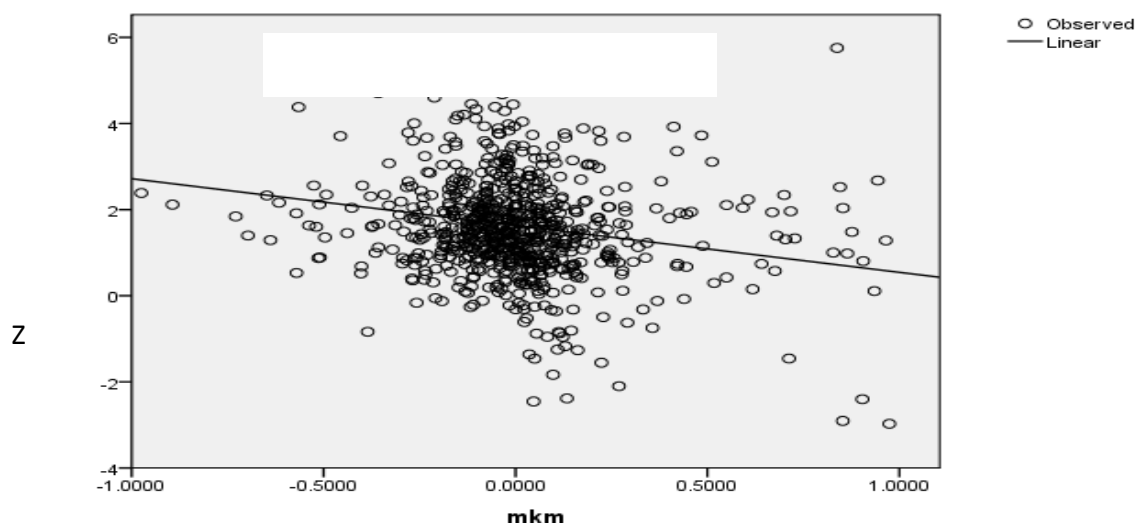
از آنجا که در این خروجی، (sig=0) آزمون تساوی ضریب رگرسیون و مقدار ثابت، برابر با صفر و کوچکتر از پنج درصد است؛ بنابراین فرض تساوی این دو ضریب با صفر رد می شود و نباید آن ها را از معادله رگرسیون حذف کرد.

Histogram

نمودار یک آزمون نرمال بودن خطاهای معادله رگرسیون

نمودار شماره یک، به بررسی نرمال بودن خطاها به عنوان یکی دیگر از مفروضات رگرسیون می پردازد، طبق این فرض می باید خطاهای معادله رگرسیون دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشند که طبق نمودار فوق $Mean = 0, Std.Dev = 0.999$ می باشد و در سمت راست نمودار نشان داده شده است؛ بنابراین با برقرار بودن این پیش فرض می توان از رگرسیون در خصوص دو متغیر ارزش نقدی و محافظه کاری حسابداری استفاده کرد.

نمودار دو خط و معادله رگرسیون

$$y = 1/630 - 1/087\beta + e_i$$

Adjusted R Square = 0/041

نمودار شماره دو علاوه بر پراکندگی، معادله رگرسیون خطی ساده و ضریب تعیین دو متغیر نقدشوندگی و احتیاط حسابداری را نشان می دهد. این نتایج منطبق بر نتایج حاصل از روش رگرسیون خطی ساده است. بنابراین در این معادله مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون به ترتیب برابر $1/630$ و $-1/087$ می باشد که نشان دهنده رابطه معکوس بین این دو متغیر می باشد یعنی با افزایش یکی دیگری کاهش و با کاهش یکی دیگری افزایش می یابد (آذر و مومنی، ۱۳۸۴).

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه دوم:

اثرات مداخله سهامداران اکثریت تاثیر مثبت روش های حسابداری محافظه کارانه ارزش دارایی نقد را کاهش می دهد.

جدول چهار. ضریب همبستگی، ضریب تعیین، ضریب تعیین تعدیل شده و آزمون دوربین-واتسون بین سه

متغیر نقدشوندگی، احتیاط حسابداری و سهامداران اکثریت

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین	دوربین-واتسون
۱	۰/۱۸۹	۰/۰۳۶	۰/۰۳۴	۰/۲۲۵	۲/۰۶۲
۲	۰/۲۳۱	۰/۰۵۳	۰/۰۵۲	۰/۲۹۷۵۵۷۱	۲/۰۹۰

طبق نگاره شماره چهار ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر نقدشوندگی و سهامدار اکثریت ۰/۱۸۹ و سهامدار اکثریت و احتیاط حسابداری است. این اعداد در سطح خطای ۵٪ رابطه معنی داری را بین سه متغیر نقدشوندگی، سهامدار اکثریت و احتیاط حسابداری نشان می دهد. با توجه به خروجی های نرم افزار SPSS؛ جداول نشان می دهد، از آن جا که sig کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این سه متغیر تایید می شود. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده محاسبه شده بین متغیر ارزش نقدی و سهامدار کنترلی عدد ۰/۰۳۴ و بین متغیر سهامدار اکثریت و احتیاط حسابداری ۰/۰۵۲ را نشان می دهد که عدد خوبی نمی باشد و برازش مناسبی از تغییرات متغیر ارزش نقدی توسط متغیر سهامدار کنترلی و سهامدار کنترلی توسط محافظه کاری حسابداری ارائه نمی کند. یکی از مفروضات رگرسیون استقلال خطاهاست؛ در صورتی که فرضیه استقلال خطاها رد شود و خطاها با یکدیگر همبستگی داشته باشند، امکان استفاده از رگرسیون وجود ندارد. آماره دوربین- واتسون به منظور بررسی استقلال خطاها از یکدیگر استفاده می شود که اگر مقدار آماره دوربین - واتسون در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ باشد فرض همبستگی بین خطاها رد می شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد. مقدار آماره دوربین- واتسون طبق نگاره چهار ۲/۰۶۲ و ۲/۰۹۰ می باشد و این عدد نشان می دهد که خطاها از یکدیگر مستقل هستند و بین خطاها خود همبستگی وجود ندارد و فرض همبستگی بین خطاها رد می شود و می توان از رگرسیون استفاده کرد.

جدول پنج تحلیل واریانس رگرسیون بین ارزش نقدی و سهامدار کنترلی

مدل	Sum of Squares	درجه آزادی	Mean Squares	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۵۰/۱۰۳	۱	۵۰/۱۰۳	۳۳/۵۹۸	۰/۰۰۰
باقی مانده داده ها	۱۱۴۸/۲۵۲	۱۹۹	۱/۴۹۱		
جمع	۱۱۹۸/۳۵۴	۲۰۰			

جدول شش تحلیل واریانس رگرسیون بین سهامدار کنترلی و محافظه کاری حسابداری

مدل	Sum of Squares	درجه آزادی	Mean Squares	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	۳/۸۴۷	۱	۳/۸۴۷	۴۳/۴۵۴	۰/۰۰۰
باقی مانده داده ها	۶۸/۱۷۶	۱۹۹	۰/۰۸۹		
جمع	۷۲/۰۲۳۲	۲۰۰			

جداول شماره پنج و شش نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ارزش نقدی و سهامدار کنترلی به عنوان متغیر مستقل و سهامدار کنترلی و محافظه کاری حسابداری به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط نگاره ANOVA و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

$$\begin{cases} H_0: & \text{رابطه خطی بین دو متغیر وجود ندارد} \\ H_1: & \end{cases}$$

با توجه به این که sig کمتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین سه متغیر تایید می گردد. حال دنبال پیدا کردن این رابطه می رویم:

جدول نه ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	t آماره	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	B	
۰/۰۰۰	۳۷/۲۴۱		۰/۰۴۵	۱/۶۸۸	(Constant)
۰/۰۰۰	-۵/۳۳۰	-۰/۱۸۹	۰/۲۸۹	-۱/۵۳۸	ارزش نقدی

در خروجی جدول شماره نه و در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است و این معادله به صورت زیر می باشد:

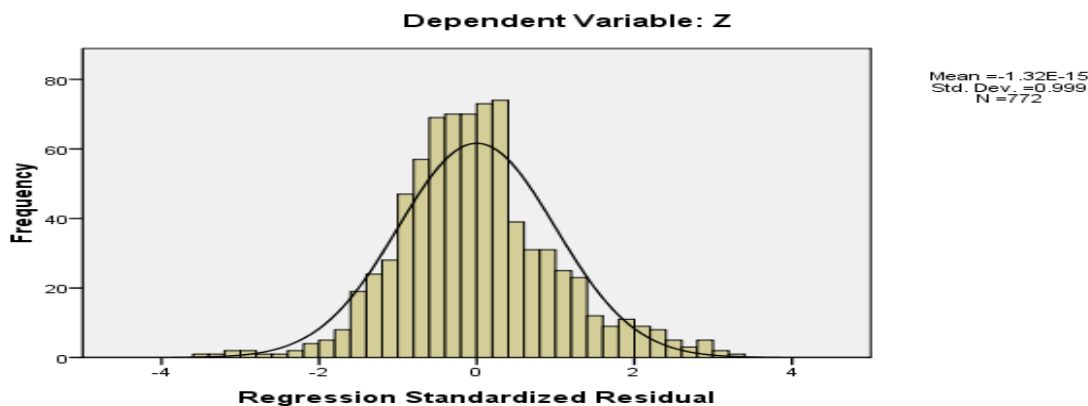
$$y = 1/688 - 1/538\beta + e$$

طبق خروجی جدول شماره نه بقیه ستون های این نگاره شامل معیار ضرایب ستون B، آماره t و sig است که جهت آزمون فرض تساوی هر یک از ضرایب ستون B با عدد صفر به کار می رود. حال اگر β و α به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو مقدار می توان به صورت زیر نوشت:

$$\begin{cases} H_0: \beta = 0 \\ H_1: \beta \neq 0 \end{cases}, \begin{cases} H_0: \alpha = 0 \\ H_1: \alpha \neq 0 \end{cases}$$

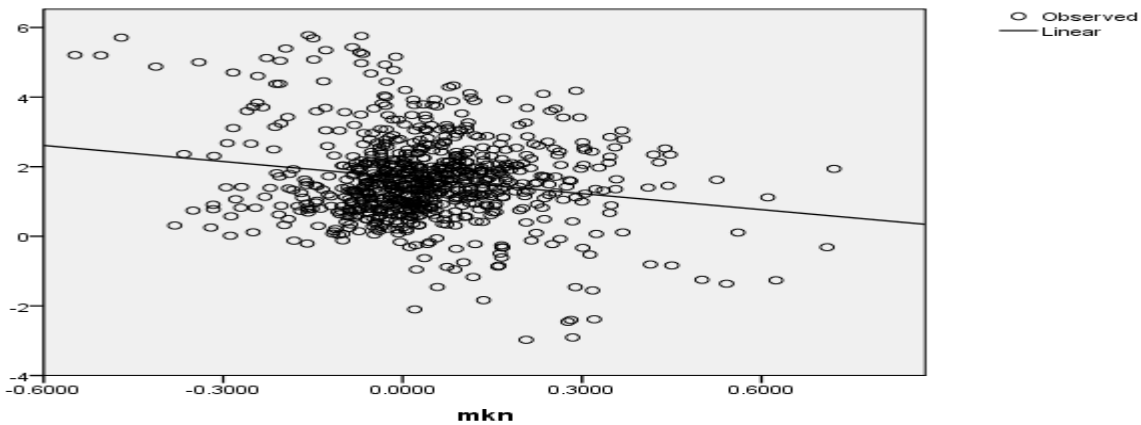
از آنجا که در این خروجی، (sig=0) آزمون تساوی ضریب رگرسیون و مقدار ثابت، برابر با صفر و کوچکتر از پنج درصد است؛ بنابراین فرض تساوی این دو ضریب با صفر رد می شود و نباید آن ها را از معادله رگرسیون حذف کرد.

Histogram

نمودار چهار آزمون نرمال بودن خطاهای معادله رگرسیون

نمودار شماره چهار به بررسی نرمال بودن خطاها به عنوان یکی دیگر از مفروضات رگرسیون می پردازد، طبق این فرض می باید خطاهای معادله رگرسیون دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشند که طبق نمودار فوق $Mean = 0, Std.Dev = 0.999$ می باشد و در سمت راست نمودار نشان داده شده است؛ بنابراین با برقرار بودن این پیش فرض می توان از رگرسیون در خصوص دو متغیر ارزش نقدی و سهامدار کنترلی استفاده کرد.

نمودار پنج خط و معادله رگرسیون

$$y = 1/688 - 1/538\beta + e_i$$

Adjusted R Square = 0/034

نمودار شماره پنج علاوه بر پراکندگی، معادله رگرسیون خطی ساده و ضریب تعیین دو متغیر ارزش نقدی و سهامدار کنترلی را نشان می دهد. این نتایج منطبق بر نتایج حاصل از روش رگرسیون خطی ساده است. بنابراین در این معادله مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون به ترتیب برابر $1/688$ و $-1/538$ می باشد که نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر می باشد یعنی این که با افزایش یکی دیگری کاهش و با کاهش یکی دیگری افزایش می یابد (آذر و مومنی، ۱۳۸۴).

جدول ده ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	t آماره	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		Beta	Std. Error	
۰/۰۰۰	۲۴/۹۸۲		۰/۰۱۱	(Constant)
۰/۰۰۰	-۶/۵۹۲	-۰/۲۳۱	۰/۰۴۲	محافظه کاری حسابداری

در خروجی جدول شماره ده و در ستون B به ترتیب مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معامله رگرسیون ارائه شده است و این معادله به صورت زیر می باشد:

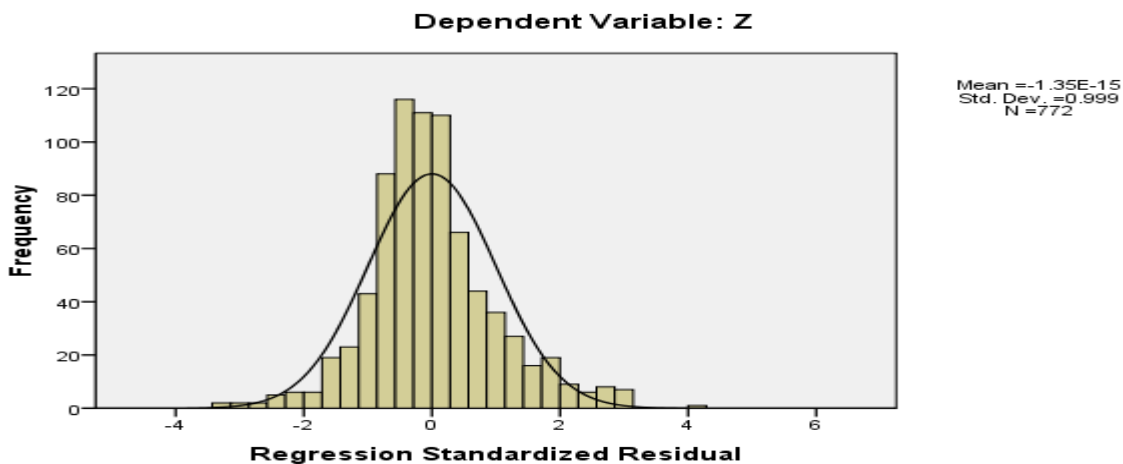
$$y = 0/268 - 0/275\beta + e_i$$

طبق خروجی جدول شماره (۴-۹)، بقیه ستون های این نگاره شامل معیار ضرایب ستون B، آماره t و sig است که جهت آزمون فرض تساوی هر یک از ضرایب ستون B با عدد صفر به کار می رود. حال اگر β و α به ترتیب مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون جامعه باشد، آزمون فرض ها را برای این دو مقدار می توان به صورت زیر نوشت:

$$\begin{cases} H_0 : \beta = 0 \\ H_1 : \beta \neq 0 \end{cases}, \begin{cases} H_0 : \alpha = 0 \\ H_1 : \alpha \neq 0 \end{cases}$$

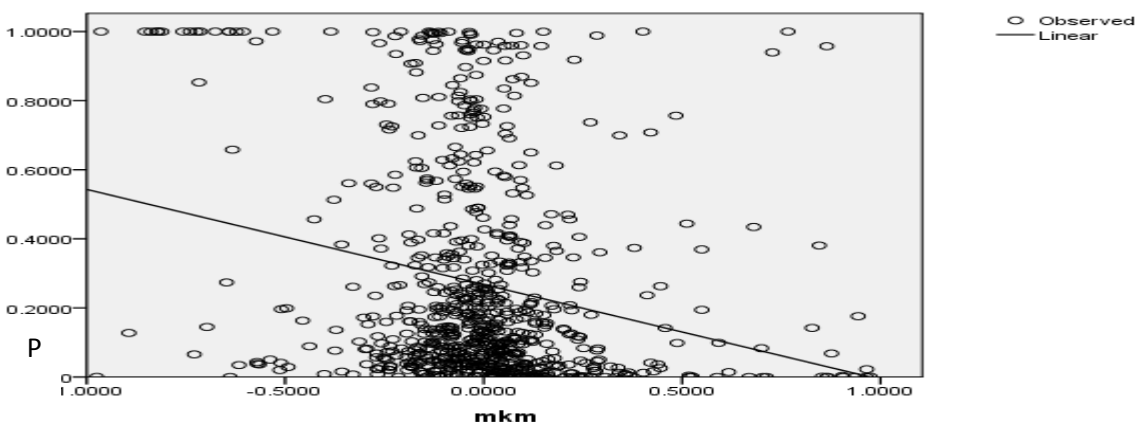
از آنجا که در این خروجی، (sig=0) آزمون تساوی ضریب رگرسیون و مقدار ثابت، برابر با صفر و کوچکتر از پنج درصد است؛ بنابراین فرض تساوی این دو ضریب با صفر رد می شود و نباید آن ها را از معادله رگرسیون حذف کرد.

Histogram

نمودار شش. آزمون نرمال بودن خطاهای معادله رگرسیون

نمودار شماره شش، به بررسی نرمال بودن خطاها به عنوان یکی دیگر از مفروضات رگرسیون می پردازد، طبق این فرض می باید خطاهای معادله رگرسیون دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشند که طبق نمودار فوق $Mean = 0, Std.Dev = 0.999$ می باشد و در سمت راست نمودار نشان داده شده است؛ بنابراین با برقرار بودن این پیش فرض می توان از رگرسیون در خصوص دو متغیر سهامدار کنترل و محافظه کاری حسابداری استفاده کرد.

نمودار هفت خط و معادله رگرسیون

$$y = 0/268 - 0/275\beta + e_i$$

$$\text{Adjusted R Square} = 0/052$$

نمودار شماره هفت علاوه بر پراکندگی، معادله رگرسیون خطی ساده و ضریب تعیین دو متغیر سهامداران کنترلی و محافظه کاری حسابداری را نشان می دهد. این نتایج منطبق بر نتایج حاصل از روش رگرسیون خطی ساده است. بنابراین در این معادله مقدار ثابت و شیب خط رگرسیون به ترتیب برابر ۰/۲۶۸ و ۰/۲۷۵- می باشد که نشان دهنده رابطه معکوس بین دو متغیر است یعنی با افزایش یکی دیگری کاهش و با کاهش یکی دیگری افزایش می یابد. (آذر و مومنی، ۱۳۸۴)

تجزیه و تحلیل و آزمون فرضیه سوم:

حال برای اظهار نظر راجع به فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه سهامداران اکثریت، رابطه مثبت بین نقدشوندگی و احتیاط حسابداری را تا حدودی افزایش می دهند. نتایج مربوط به فرضیات قبل را مورد بررسی قرار داده ایم و به طور خلاصه در جدول زیر می آوریم.

جدول یازده خلاصه یافته های حاصل از بررسی فرضیه های پژوهش

فرضیه تأیید شده	سطح معنی داری	سطح خطا	تعداد	آماره t	آماره F	دوربین - وانسون	ضریب تعدیل شده تعیین	ضریب تعیین	ضریب همبستگی پیرسون	مؤلفه های آماری متغیر کنترل تحقیق
H ₁	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۲۰۰	-۵/۷۹۶	۳۳/۵۹۸	۱/۹۰۹	۰/۰۴۱	۰/۰۴۲	۰/۲۰۴	احتیاط حسابداری
	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۲۰۰	-۶/۵۹۲	۴۳/۴۵۴	۲/۰۹۰	۰/۰۵۲	۰/۰۵۳	۰/۲۳۱	
H ₁	۰/۰۰۰	۰/۰۵	۲۰۰	-۵/۳۳۰	۲۸/۴۰۹	۲/۰۶۲	۰/۰۳۴	۰/۰۳۶	۰/۱۸۹	سهامدار اکثریت

با توجه به نتایج به دست آمده (ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین و ضریب تعدیل شده) که نشان می دهد: بین ارزش نقدی و محافظه کاری حسابداری با وجود نقش تعدیل کننده سهامدار کنترلی طبق مدل فالگر و وانگ در بازار سرمایه ایران رابطه معنادار وجود دارد، فرضیه سوم پژوهش نیز پذیرفته می شود. این نتیجه نشان می دهد که نقش سهامداران اکثریت می تواند رابطه بین احتیاط حسابداری و ارزش وجه نقد را به میزان ۰/۱۸۹ افزایش دهد. عبارتی وقتی متغیر سهامدار اکثریت به عنوان کنترل کننده به مدل رگرسیون اضافه می شود، می تواند باعث بهبود رابطه گردد. لذا نقش مثبت تعدیل کنندگی این متغیر مورد قبول قرار می گیرد.

۱۰- پیشنهادهای کاربردی با تکیه بر نتایج آزمون فرضیه های پژوهش حاضر پیشنهادهای ذیل ارائه

می شود:

۱. با توجه به نتایج فرضیات از آنجاییکه احتیاط مشروط طبق ادبیات تحقیق از لحاظ موقعیتی از طریق تشخیص خبرهای بد در مقابل خبرهای خوب به کار می رود و در مقابل ریسک سهامداران محرک محسوب می شود در نتیجه به سرمایه گذاران و تحلیل گران توصیه می شود جهت تصمیمات سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلندمدت در کنار استفاده از ارقام ارائه شده در صورت های مالی به روش های حسابداری شرکت ها از جمله اتخاذ شیوه های حسابداری محافظه کارانه در تولید ارقام صورت های مالی توجه نمایند.

۲. با توجه به نتایج فرضیات از آنجاییکه احتیاط می تواند از طریق کاربرد اصول ذاتی حسابداری اعمال شود و به عنوان محرک نقدشوندگی و سهام اکثریت عمل کند در نتیجه به دست اندرکاران تهیه و تدوین مبانی نظری گزارشگری مالی استاندارد های حسابداری مالی توصیه می شود نتایج این تحقیق و تحقیقات مشابه را مدنظر قرار داده و ویژگی های خاص گزارشگری مالی از جمله محافظه کاری را با توجه به استاندارد های حسابداری و شرایط موجود در بازار سرمایه کشور تعیین نمایند.

منابع

- حساس یگانه، یحیی (۱۳۸۴). حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی، مجله حسابداری رسمی، شماره ویژه ۸۶-۴۵ -رستمی، علی اصغر؛ ایمنی، پیمان و گودرزی، علیرضا (۱۳۸۹). بررسی سودمندی اطلاعات جریان های نقدی، سودآوری و سود، تقسیمی (آزمون تجربی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)، حسابداری مالی، دوره ۲، شماره ۶، ۳۷-۱۹.
- عالی ور، عزیز (۱۳۷۳). صورت گردش وجوه نقد، نشریه حسابداری، شماره ۱۰۵ و ۱۰۶، صص ۱۲-۲۵.
- غلامزاده، مسعود (۱۳۸۶). رابطه کیفیت سود و درج نام شرکت ها در فهرست نرخ های بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه بررسی های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۶، شماره ۲، ۱۰-۱.
- کردی، فیروز (۱۳۹۰). مقدمه ای بر استانداردهای حسابداری، مجله بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۹، صص ۱۰-۲۵.
- قائمی مقامی، مهدی (۱۳۹۰). ارزیابی رابطه بین محافظه کاری حسابداری و ریسک ورشکستگی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک.
- ملکیان، اسفندیار، آراد، حامد، ایمنی، محسن و ملکیان، مرتضی (۱۳۹۲). بررسی تجربه رابطه بین جریان نقد آزاد مثبت و میزان نگهداشت وجه نقد، کنفرانس منطقه ای کاربرد حسابداری و مدیریت مالی در مسائل اقتصادی و اجتماعی.
- ملکیان اسفندیار و اصغری، جعفر (۱۳۸۵). مطالعه رابطه بین ارزش افزوده اقتصادی و نرخ بازده دارایی ها در راستای ارزیابی عملکرد شرکت های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار ایران، بورس، شماره ۵۵-۵۴، صص ۳۳-۲۴.
- Ahmed, A. and Duellman, S., (۲۰۰۷). Accounting Conservatism and Board of Director"
-Chang, C. (۲۰۱۰). "The Corporate Governance Characteristics of Financially Distressed Firms: Evidence from Taiwan", the Journal of American Academy of Business, ۱۵(۱): ۱۲۵-۱۳۲.
- Basu, S., (۱۹۹۷). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings", Journal of Accounting and Economics, ۲۴, ۳۳۷
- Beaver, W. H. (۱۹۹۸), "The Information Content of Annual Earnings Announcements". Journal of Accounting Research, Vol. ۶, pp. ۶۷-۹۲.
- Efayena, O. (۲۰۱۵). The Role of Accrual Accounting Basis in the Prediction of Future Cash Flows: The Nigerian Evidence, Research Journal of Finance and Accounting, ۶(۴): ۱۷۱-۱۸۹.
- Girati, G. (۲۰۱۶). Free Cash Flow, Dividend Policy, Investment Opportunity Set, Opportunistic Behavior and Firm's Value: (A Study About Agency Theory), Journal: Procedia - Social and Behavioral Sciences, ۲۱۹(۳۱): ۲۴۵-۲۴۸
- Givoly, D. and Hayn, C., (۲۰۰۰), "The changing time-series properties of"
-Givoly, D., C. K. Hayn, and A. Natarajan, (۲۰۰۷). Measuring reporting conservatism, The Accounting Review ۸۲(۱): ۶۵-۱۰۶.

- Hendriksen, E. S., (۱۹۸۲), "Accounting Theory, ۴th ed., Homewood:" Irwin
- Kang, M., Lee, H. U., Lee, M. G. and Park, J. C. (۲۰۱۴). "The Association nbetween Related-Party Transactions and Control-Ownership Wedge: Evidence from Korea". Pacific-Basin Finance Journal, available at: www.freepapers.ir.
- Kiang, A., (۲۰۰۷). Audit committee,board of director characteristics and earnings management ", Law and economics research paper series working paper,No

---

Examining the relationship between liquidity and caution and the influence of majority shareholders in companies

---

Abstract

The main purpose of this research is to examine the relationship between liquidity and caution and the influence of the majority shareholder in companies. The statistical population of the research is all the companies admitted to the Tehran Stock Exchange between 1396 and 1400 and have maintained their membership in the stock exchange during the research period. In this research, the purposeful sampling method was used to determine the statistical sample. The current research is based on the practical purpose and in terms of information gathering, it is a descriptive research that examines the issue based on the combined data analysis method. The information related to the theoretical foundations of the research has also been collected in a library form using Persian and Latin essays. The tools used to collect information include observation, statistical tests, information banks, Eviews software and Excel software.

Keywords

Criticism, caution, influence of the majority shareholder
